

STRADA FRANCMASONĂ

dr. Lelia Zamani
drd. Grina- Mihaela Rafailă

Bucureștii nu au dus niciodată lipsă de numiri destul de interesante, ca să nu spunem bizare, date străzilor, ca și de legende brodate în jurul acestor denumiri. Astfel, una dintre străzile cu nume mai deosebite a fost și Strada Francmasonă.

Acestei străzi i se spunea la începuturi Strada sau Ulița Farmazon ori Farmazonului. Pe lângă ea a existat și câmpul Farmazonului și casa Farmazonului și biserica Farmazonului. În limbaj popular “farmazon” înseamnă om care face furmece. De aici, legenda că ar fi existat un vrăjitor care se ocupa cu ghicitul și cu tot felul de furmece, sursă de real venit, se pare, de vreme ce se credea că ar fi cumpărat aceste locuri, care i-au purtat numele¹. La o analiză mai atentă, existența unui astfel de vrăjitor îmbogățit prin magie nu este prea credibilă, nefiind susținută de dovezi. Un pas mai departe în elucidarea numelui străzii a fost faptul că, termenul de *farmazon* a mai fost amintit și de Ghica, asociat cu unul dintre membrii fondatori ai Eteriei². Din *farmazon* cuvântul s-ar fi transformat în *francmason*, iar de aici Strada Francmasonă.

De fapt, numele de Farmazon dată străzii se trage de la polcovnicul de origine greacă, Procopie Canasis. Acesta făcuse parte din Eterie – organizație secretă “cu ramificații în toate țările unde trăiau puternice colonii grecești, împrumutând structuri francmasonice”³. Cum polcovnicului i se spunea și, chiar îi plăcea să i se spună, *francmason*, confuzia de nume farmazon-francmason a fost ușor de făcut.

Procopie Canasis, avea o avere uriașă dobândită din negustorie, avere pe care i-a lăsat-o moștenire fiicei sale, Marghiola - rezultată din căsătoria sa cu fiica unor boieri români. Marghiola, care nu a fost niciodată căsătorită, dar căreia localnicii i-au spus “Procopoia”, a ajuns astfel stăpâna unor imense terenuri la marginea Podului de Pământ, pe lângă cârciuma lui Giafer, în sus, între actuala stradă Ștefan Furtună și până la Bulevardul Mihail Kogălniceanu⁴. Procopoia, care își avea casă pe Calea Plevnei la numărul 189, a fost cunoscută în epocă nu doar pentru marea sa avere,

1. Amelia Lărgeanu, *Din istoricul cartierului Witting*, în “Gazeta Municipală” anul IX, nr. 417, 31 martie 1940, f. 1.

2. Idem.

3. Alexandru Predescu, *Vremuri vechi bucureștene*, Editura Pentru – Turism, București, 1990, p. 98.

4. Idem, p. 58.

dar și pentru certurile stârnite și, mai ales, pentru imensul său bigotism. Despre ea se povestește că ar fi cumpărat cu 10.000 de galbeni Duhul Sfânt, frumos împachetat și legat cu găitane și sigilii și grea afurisenie pentru cine îl va deschide, de la cuviosul stareț Meletie care, abil fariseu, reușise să o convingă, mai apoi, să-i lase lui toată averea, chiar dacă acest lucru a fost împiedicat de către moștenitorii bătrânei⁵.

Cu toate că numele Procopoaiei era și el vehiculat în acea vreme legat de locurile moștenite, numele de *Francmason* se perpetuează și chiar se oficializează, astfel că, în anul 1869, are loc deschiderea “Șoselei Francmasonilor, din Culoarea de Verde, pe lungime de 820,0 m și lățime de 12,0 m”⁶. Aici termenul *francmason* este folosit la plural. În general, numele apare și la plural și la singular.

La 15 octombrie 1869, arhitectul N. Capuțineanu și inginerul Al. C. Poenaru au înaintat o cerere către primarul general de atunci pentru construirea Șoselei Francmasonilor⁷. Erau stipulate mai multe condiții pentru execuția lucrării. Astfel, pământul putred urma a fi scos până se ajungea la cel “sănătos”, după care acesta se bătea bine cu maiele în deosebite straturi de grosime de 0,10 m⁸. Terasamentul trebuia realizat convex, fiind lăsat o săptămână în circulația trăsurilor înainte de a se așterne pietrișul. Pietrișul, cu dimensiunile de 0,02 – 0,04 m în diametru, urma să conțină nisip până la 1/8 parte. Trebuiau să fie realizate pantele de scurgere, iar piatra pentru șanțurile și bordurile laterale ale șoselei era necesar să fie “de calitate bună, vânătă (grès), iar nu cleioasă”⁹.

Suma totală pentru lucrările ce urmau a fi realizate era de 83.625,71 lei.

Operația trebuia să se execute în cel mult trei luni de zile, excluzându-se lunile de iarnă și cele ploioase. După terminarea lucrării, antreprenorul avea obligația a depune la punctele indicate de inginer tot produsul de rezervă prevăzut în devizul pentru întreținerea șoselei. În caz de abatere din partea antreprenorului de la condițiile stipulate, executarea lucrărilor era pusă în contul garanției antreprenorului. Și costul întregii operațiuni aparținea tot antreprenorului.

La 24 octombrie 1869 s-a ținut licitația privind construcția străzii, care s-a preconizat a fi terminată la 15 iulie 1870. După realizarea lucrării, șoseaua a fost întreținută de antreprenor timp de 1 an. Primul antreprenor interesat a fost Dumitru Damian, acesta depunând și un act de garanție legalizat de Comisia de Verde. În toate ordonanțele de plată ulterioare, alături de Dumitru Damian apare și Pavel Naum, apoi, cu timpul, sunt și alte nume alăturate întreținerii acestei străzi¹⁰.

---

5. Idem.

6. Direcția Generală a Arhivelor Statului, P.M.B. Serviciul Tehnic, Dosar 6/1869, f. 1.

7. Idem

8. Idem, f. 2.

9. Idem.

10. Idem.

Strada Francmasonă lega Podul de Pământ cu drumul Târgoviștei, fiind "presărată pe margini cu maidane și gropi, cât vedeai cu ochii"¹¹.

Mahalalele înconjurătoare ale Gării de Nord erau văzute ca mahalale militare cu străzi drepte și case înșirate regulat pe lângă Malmaison și Strada Francmasonă, constituind "un fel de lume aparte, cu muncitori meseriași, funcționari și, în general, toți profesioniștii ceruți de împrejurări speciale"¹². În partea de miazăzi se pare că se ivise o mahala a pietrarilor, zidarilor și zugravilor italieni¹³. Există și o poveste despre unul dintre pietrarii italieni, care-și avea casa pe Strada Francmasonă, amintită de Alexandru Predescu în cartea sa *Vremuri vechi bucureștene*. Originar din Sardinia, Filip Oliva, artilerist din garda imperială a lui Bonaparte, venise la noi ca cioplitor în piatră în speranța a găsi aici o viață mai bună. Tocmit de Vodă Bibescu pentru a decora grădina din fața Palatului de la Băneasa, Oliva a găsit în Italia un grup statuar, reprezentându-l pe Neptun. Pe drumul de întoarcere, făcut cu o corabie, italianul moare de ciură. Statuia ajunge însă în țară cu bine, dar nu-și mai găsește destinatarul, datorită evenimentelor anului 1848, Vodă Bibescu fiind deja în exil. O vreme, statuia își află refugiu în Cișmigiu, după care a fost adusă la domiciliul văduvei italianului, în curtea acesteia din Strada Francmasonă¹⁴. Această poveste este socotită însă un produs al imaginației, Filip Oliva având în 1843 o prăvălie de sculptură pe Podul Mogoșoaiei, între care se afla și o sculptură gigantică a unui bărbat pe doi cai, care varsau apă din gurile lor, sub care era o fântână, adică tocmai statuia la care se făcea referire mai sus¹⁵.

Și Strada Francmasonă și locurile învecinate ei au cunoscute prefaceri continue de-a lungul timpului. La 1864 s-a introdus și la noi legea pentru expropriere pentru cauză de utilitate publică, iar din 1870 au început o serie de lucrări urbanistice. Pe baza legii din 1864 s-a decretat la 28 mai 1892, ca fiind de utilitate publică, construirea unei gări centrale în locul Gării de Nord. Au fost astfel expropriate terenurile Procopoaiei și Malmaison care, mai târziu, în 1924, au fost parcelate și împărțite ofițerilor pentru a-și face vile, ca și o serie de loturi mai mici. Renunțându-se la construirea Gării Centrale, proprietarii expropriați au intentat proces pentru anularea exproprierii. Procesul a fost judecat și la București și la Târgoviște, luând sfârșit în 1923, prin votarea unei legi speciale.

În timpul ocupației din 1917-1918, terenurile Procopoaiei au fost transformate

¹¹ Vintilă M. Mihăilescu, *Evoluția geografică a unui oraș – București*, Editura Paideia, București, 2003, p. 36.

¹² Idem.

¹³ Alexandru Predescu, op.cit., p. 113.

¹⁴ Idem, p. 114

¹⁵ Idem.

în culturi de zarzavat, stare în care au rămas până când s-au început construcțiile. Facultatea de Drept de astăzi nu este construită numai pe terenurile Procopoaiiei ci și pe terenurile Vernescului și o parte din terenurile Grădinei cu Cai.¹⁶

În apropiere, ori chiar pe strada Francmasonă s-au aflat o serie de edificii importante, care merită a fi menționate aici.

Una dintre acestea este **Biserica Sfântul Gheorghe**, aflată peste drum de Malmaison, care, mult timp a fost numită a Farmazonului. Lăcașul a fost ridicat de către Chiriac nepotul polcovnicului Procopie, cu bani lăsați de către acesta, iar pe piatra de mormânt a ctitorului figurează, în grafie franțuzească, calitatea de francmason. Biserica are astăzi intrarea pe Calea Plevnei.

Un obiectiv important în zonă l-a reprezentat **Malmaisonul**, nume dat uneia dintre importantele edificii militare ale vremii.

Armata română, desființată de către fanarioți, renăscuse în anul 1830, purtând denumire de *Straja pământescă*, fără a avea însă un sediu al ei, adăpostită fiind prin hanuri și case boierești închiriate. Dacă infanteria și-a găsit până la urmă un adăpost stabil în Dealul Spirii, domnitorul Gheorghe Bibescu s-a văzut nevoit să ridice pentru cavalerie, în anul 1844, Cazarma Călăreților, zisă și a Sfântului Gheorghe. Cu mult timp înainte, pe locul podului Cotroceni de astăzi, se găsea moara lui Pălici. Locul ei a fost luat mai târziu de către cazarmile regimentelor, Consiliul de război, de Manutanță, Spitalul veterinar și Școala de administrație pentru ofițeri¹⁷. Toate locurile acestor domenii ostășești au fost socotite în 1881, în suburbia Malmaison. Înainte de această dată în toate actele cercetate se găsea numai denumirea de locurile Farmazonului sau Francmasonului. Denumirea de *Malmaison* a fost dată cartierului militar pe vremea domnitorului Alexandru Ioan Cuza în semn de omagiu după ce Franța a trimis la noi o misiune pentru organizarea Armatei Române.

În amintirile sale, colonelul Gr. Locusteanu povestește că în aceste cazărmi ajunsesse regimentul I din Craiova, destinat a ține locul garnizoanei Bucureștilor pe timpul holerei din vremea ocupației ruse. Chiar în momentul descălecării, colonelul a fost martorul morții subite a opt dintre soldații săi, secerăți de holeră. Mult nu a stat regimentul acolo, fiind nevoit a-și schimba bivouacul de două ori pe zi, în jurul orașului. În acele timpuri de molimă ofițerii trăiau în corturi date de armata rusă, iar generalul Kiseleff umbra cu trăsura încărcată cu un oțet inventat de doctorii vremurilor și din care se credea că ar avea efecte curative. Oțetul era denumit “vinaigre des quatres voleurs”- oțet de patru hoți.¹⁸

16. Amelia Lărgeanu, *Casa și moșia Procopoaiiei*, în “Gazeta Municipală”, anul IX, nr. 419, 14 aprilie 1940, f. 1.

17. Idem, f. 2.

18. *Un bal mascat sub generalul Chiselev – Din amintirile colonelului Locusteanu*, în “Gazeta

Un alt obiectiv important a fost **Spitalul Ostășesc**. Acesta funcționase mai întâi pe strada Știrbei Vodă dar, distrus fiind de un puternic incendiu, a fost mai apoi mutat pe Strada Francmasonă. Spitalul putea fi găsit “coborând de la statuia lui Dinicu Golescu și a fiilor săi, de-a lungul uliței Farmazonului, pe partea dreaptă”. Acolo, “rânduite pe alei înecate de verdeață” se puteau vedea pavilioanele spitalului¹⁹. Spitalul a fost adăpostit la început în casa boierului Gună Vernescu, construită de acesta pe un loc cumpărat de la moștenitorii Golescului, unde, odinioară “era crâng” și, până în 1882, în umbra casei lui “se învârteau scrâncioburile și petreceau bucureștenii la iarbă verde”²⁰. Într-un act de cumpărare al Spitalului Militar se arată că Vernescu vindea în anul 1883 un loc cu vie și livadă acestui așezământ ostășesc. Căzarma era a corpului de gardă, terenul ei fiind cumpărat de un anume Rosenthal, lucru găsit în toate actele de cumpărare a bunurilor militare²¹.

Tot pe Strada Francmasonă, în vecinătatea bisericii Francmasone și a Spitalului Militar, se găsea în prima jumătate a secolului al XIX clădirea **școlilor primare de băieți și fete numărul 16**. Școala de băieți fusese înființată în 1867, funcționând mai întâi la Polizu, apoi localul a fost mutat în Strada Francmasonă, numărul 14. În anul 1919 clădirea a primit un alt număr, 16, păstrându-și firma de “Școala de băieți C. Aristia”²². La început, școala a fost adăpostită în vechile case, în care mai înainte locuise maiorul Solomon, comandantul Regimentul de artilerie din timpul domnitorului Al. I. Cuza. Curtea școlii era comună cu cea a Spitalului Militar. Intrarea la școala de băieți se făcea prin Strada Francmasonă, iar la fete prin Calea Plevnei. Mult timp, școlile n-au avut un local propriu construit, ele desfășurându-și activitatea prin case vechi. Când comuna a ridicat toate localurile tip de școală a construit-o și pe aceasta cu un singur etaj. Școala de fete a cunoscut și ea, înainte, o serie de mutări succesive. Pe la 1927-1933, la școala de fete a funcționat și o secție de ucenice unde au predat tot profesoarele școlii, elevă fiind și Amelia Lărgeanu, cea care a scris articolul despre școala de pe Strada Francmasonă²³. Tot de la ea se știe că, pentru “locul de la intrarea Școlii de băieți”, școala a avut în timpul cât a fost director M. Marinescu, ceva revendicări cu Biserica Sfântul Gheorghe, cu care se învecina²⁴.

Strada Francmasonă a cunoscut o extindere în timp, fapt dovedit și de

---

Municipală”, anul IX, nr. 449, 3 dec 1940, f. 1.

¹⁹. Alexandru Predescu, op. cit., p. 100.

²⁰. Idem.

²¹. Amelia Lărgeanu, *Din istoricul cartierului Witting*, în “Gazeta Municipală”, anul IX, nr. 417, 31 martie 1940, f. 1.

²². Idem.

²³. Idem.

²⁴. Idem.

planurile și hărțile existente, importantă fiind și mențiunea că până la 1895 a existat o altă numerotare a imobilelor de pe această stradă. Astfel, conform *Planului Cadastral al Armatei 1895-1899*, întocmit de Institutul Geografic al Armatei, planșele E, F, G, seriile XI, XII și XIII, Strada Francmasonă era mărginită de străzile Berzei și Calea Plevnei. Mai târziu, *Planul Cadastral al Armatei 1911*, întocmit de Institutul Geografic al Armatei, planșele E, F, G, seriile XI, XII și XIII, dezvăluie faptul că Strada Francmasonă era mărginită de strada Berzei, până la cheiul Dâmboviței, tăind Calea Plevnei.

Existența străzii în formula ei extinsă a fost însă efemeră, producându-se la un moment dat scindări, prin schimbări succesive de nume. Conform *Planului "Unirea". Municipiul București și împrejurimile*, întocmit de Institutul Cartografic "Unirea", Brașov, 1934, Strada Francmasonă avea traseul de astăzi al Străzii Baldovin Pârcălab, fiind mărginită de Strada Cameliei și Bulevardul Dinicu Golescu. Restul Străzii Francmasone, de la cheiul Dâmboviței până la Bulevardul Dinicu Golescu, a primit un nou nume: Strada General Angelescu. Acolo, în perioada interbelică se amintește că "s-a tăiat acum câțiva ani o alee pe care s-au clădit câteva vile drăguțe. Pe acest loc spun unii bătrâni care mai trăiesc că a fost o fabrică de galet rusec, care a ars"²⁵.

În *Planul "Unirea". Municipiul București și împrejurimile*, întocmit de Generalul Constantin Teodorescu, din 1941, se păstrează aceeași situație ca în 1934, Strada Francmasonă având traseul de astăzi al Străzii Baldovin Pârcălab, fiind mărginită de Strada Cameliei și Bulevardul Dinicu Golescu.

(Actualul traseu al Străzii Baldovin Pârcălab a purtat în secolul al XIX-lea (începând cu anul 1869) ca și în primele decenii ale secolului al XX-lea denumirea de Strada Francmasonă ca, apoi, numele să i se schimbe, înainte de anul 1948, în Strada Baldovin Pârcălab.)

Strada Francmasonă avea și fundătură: Fundătura Francmasonă, numerotată și ea, care acum poartă numele de Intrarea Baldovin Pârcălab.

În general, Strada Francmasonă nu era o stradă a celor bogați, oamenii își ridicau casele așa cum credeau de cuviință, fără un plan anume dar, asta până la un anumit moment când, au trebuit să construiască, ori cu un arhitect plătit, ceea ce era mai rar, sau după planurile tip existente la primărie.

După a doua jumătate a secolului al XIX-lea, pentru construire era necesară o autorizație de construcție care se elibera de către Primărie în schimbul unei sume de bani. Casele aveau de regulă numai parter, mai puține erau casele cu etaj, acestea fiind ridicate mai târziu, în general spre cheiul Dâmboviței.

Răsfoind filele dosarele din arhive ni se dezvăluie cum arătau casele ce

25. Idem.

se ridicau pe această stradă. Astfel, la numărul 37, Anica Georgescu primește la 15 iunie 1887 autorizația de construcție pentru o casă de locuit, la stradă, compusă din 4 camere, un antreu, o bucătărie și o privată, pentru 85,80 m² ²⁶. Altă autorizație, având numărul 75 este dată lui Alexandru Ionescu care își avea proprietatea la nr. 40, pentru a construi o clădire compusă din 2 camere, sală, bucătărie și privată de zid, cu mortar de var, învelită cu metal, cu calcan la vecini. În cerere era cerut și un plan tip de la primărie. Construcția urma să fie retrasă cu 30 de metri de la stradă²⁷.

Dumitru Crăciunescu, domiciliat în Strada Francmasonă numărul 28 arată că odată cu biletul nr. 3451 din 1 iunie 1884, i s-a dat voie să facă reparații radicale casei sale, dar între timp se răzgândește. “Acum însă vrând a dărâma casele vechi și a construi altele noi, după alăturatul plan, compuse din 2 odăi, o sală bucătărie, magazie de zid, precum și o privată și a face și împrejmuirea, între vecini și poartă, vă rog să-mi dați autorizația cuvenită.” Mai scria să se țină cont de suma plătită anterior pentru cea care urmează a o plăti pentru autorizație²⁸. Pe verso, construcția este aprobată.

Există și o cerere a lui Tudorache Constantin, de la numărul 57, de a “construi case la față” conform planului prezentat²⁹, precum și cererea lui Heinrich Schulze, de la numărul 65, de a construi “două camere în fundul curții cu sală la mijloc și o bucătărie cu beci dedesubt, cu depărtare la stradă de 32 de metri, de zid, într-o cărămidă învelită cu tablă de fier, pe lungime de 13 metri și lățime de 4,5 m”. I se eliberează și un plan tip³⁰.

De asemenea, sunt și multe cereri pentru mărirea caselor existente prin construcția unei sau unor camere alăturate. I. D. Vuculescu, de la numărul 51, cere permisiunea de a construi “alipit de casele din strada Francmasonă nr. 51, a unei clădiri compusă dintr-o cameră și sala ei, de zid cu mortar de var”. Clădirea urma să se ridice în fundul curții, retrasă de la stradă cu peste 20 de metri³¹.

La 12 aprilie 1893 este înregistrată cererea lui Grigore Pretorian pentru a i se elibera o autorizație pentru construirea unei odăi cu sală, în curte, la o depărtare de 40 de metri de stradă.

Există și cereri și pentru prelungirea termenului lucrărilor cu câteva luni din cauza lipsei de fonduri³².

²⁶. Direcția Generală a Arhivelor Statului, P.M.B. Serviciul tehnic, Dosar 21/1887, f.37.

²⁷. Idem, Dosar 55/1893, f. 127, 141.

²⁸. Idem, Dosar 44/1884, f. 24.

²⁹. Idem, Dosar 55/1893, f. 145.

³⁰. Idem, Dosar 55/1893, f. 151.

³¹. Idem, Dosar 56/1893, f. 118.

³². Idem, Dosar 34/1890, f. 19.

Dacă multe sunt cererile și autorizațiile de construcții de case, și mai multe sunt cele pentru reparații. Astfel Elena Comănescu, Strada Francmasonilor nr. 33, primește la 29 aprilie 1893, autorizația nr. 122 “pentru reparația casei din față cu tencuială pe alocurea, precum și vopsitul fațadei”³³.

Tinca Cristea de la nr. 8, cere și ea a face reparații radicale la “pereții de zid într-o cărămidă, prin care un perete mai înaintează cu un metru”³⁴. La 24 februarie 1893, aceeași Tinca Cristea primește autorizația nr. 28 pentru a repara radical casa din stânga din curte de zidărie, tencuieli și învelitoare, a pune uși și ferestre, cu obligația de a desființa toate magaziiile de scânduri. Fațada clădirii reparate radical urma să fie în curte³⁵. Anei Săvescu de la numărul 26, semnează și ea o cerere, la 13 aprilie 1893, pentru reparații radicale la casele ei, corpul din dreapta. De asemenea, dorește o lungire a “camerei de la față, spre a veni la aliniere”, dar și o nouă cameră (de 5 m pe 2 m), la acest corp de casă, precum și o sală “de 1½ m în lungime și la înălțimea actuală a casei”³⁶. Autorizația i se dă la 16 aprilie 1893, pentru o clădire compusă din odaie cu sala ei de zid, cu mortar de var învelită cu metal, cu calcan la vecini. Urmează să fie reparată radical casa din stânga, și realizată împrejmuirea cu gard de lemn.

Strada cunoaște și o serie de construcții adiacente, pe lângă casele propriuzise. Astfel, Heinrich Schultz, compune o cerere la primărie pentru ridicarea unei magazii de zid, cu mortar de var, învelită cu metal³⁷. La fel face și Anton Onodinescu de la nr. 14, care urmărește a ridica tot o magazie de zid, care să aibă o suprafață de 5 m². La 11 aprilie 1890 este primită o cerere a lui Hristea Georgescu de a construi, la proprietatea lui de la nr. 23 bis, o galerie pe întindere de 10 metri și lățime de 1,5 metri liniari, în fața casei din curte.

Se înregistrează și construcții de prăvălii. Astfel, Elena N. Dobrescu solicită aprobarea de a construi pe terenul ei viran din Francmasonă 15, o prăvălie “pe față, cu pivniță dedesubt, una odaie sală și galerie pe o întindere de 13 metri lungime și 5 metri lățime, precum și o latrină”³⁸. Pe lângă acestea, mai voia să facă un șopron de scânduri învelit cu tinichea în lungime de 10 metri și lățime de patru metri, în rând cu această primă construcție pentru a se servi la “comerțul cu vărărie, olărie, cărămidă, etc.”³⁹.

Existau destule cereri și pentru împrejmuirea proprietăților. Astfel, la data de 24 februarie 1893, Ioana Stoica Văduva primește autorizația numărul 24, de

33. Idem, Dosar 56/1893, f. 25.

34. Idem, Dosar 55/1893, f. 59

35. Idem, Dosar 55/1893, f. 59-60.

36. Idem, Dosar 55/1893, f. 163

37. Idem, Dosar 56/1893, f. 29.

38. Idem, Dosar 55/1893, f. 152.

39. Idem.

la Primărie, de a împrejmuî proprietatea sa din Strada Francmasonă numărul 41. Împrejmuirea urma să se execute “la fața stradei cu zăbrele de lemn date la rindea și vopsite, așezând bulumacii și proptelele în interiorul proprietății”⁴⁰.

De asemenea, a fost înregistrată cererea lui Dumitru Ștefan pentru a primi autorizație de construcție a două bucătării în curte “după planul tip”, o privată și împrejmuirea “cu zăbrele date la rindea și vopsite” a locului caselor din Strada Francmasonă 19⁴¹, la fel ca și cererea din 11 iunie 1890, a lui Ștefan Cosâmbeanu, strada Francmasonă numărul 4, de a construi porți la stradă cu scânduri date la rindea care urmau apoi fi vopsite⁴².

Cum respectarea legilor lăsa uneori de dorit de către cei care construiau, controlul exercitat de către autorități asupra construcțiilor de orice fel, era unul eficient și imediat. Dovadă a vigilenței celor în drept în vederea respectării autorizațiilor de construcție stă și următorul act semnat de comisarul J. Lives și subcomisarul Al. Popov către primar. Astfel, se arată la 13 aprilie 1890, că în fundătura Străzii Francmasonă numărul 23 bis “s-a construit de către domnul Hristea Georgescu o galerie în fața imobilului său, reparându-se și o odaie din strada și numărul de mai sus notat, fără autorizație. Noi pe de o parte am oprit această lucrare, iar pe de alta, cu procesul verbal nr. 22 s-a dat judecății”. Pe verso, se specifica de către arhitectul Deldeblei faptul că a fost eliberată autorizația cu numărul 85⁴³. La 16 aprilie 1890 apare o altă hârtie semnată de prefect prin care primarul este informat că pentru “contravenția comisă de dl. Hristea Georgescu, prin onoarea a înainta anexatul proces verbal spre dispunerea celor de cuviință”⁴⁴. Pe verso, același Deldeblei arată că fusese deja emisă autorizația cu numărul 85, omul fiind în deplină legalitate a-și continua lucrările. Procesul verbal din data de 11 aprilie 1890, trimis de către prefect primarului suna cam așa: “Noi comisar de poliție la secția 21, culoarea de verde din București, în ziua de 11 aprilie 1890, la orele 10 a.m. Dl. Hristea Georgescu, de profesie liber, domiciliat în suburbia Popa Iutu, strada Fundătura Francmasonă, la 23 bis, a comis faptul de contravențiune prin lucrarea unei galerii în fața casei, reparând și o odaie fără a poseda autorizațiunea Primăriei, fapt prohibit și penal, de regulamentele și ordonanțele primăriei”⁴⁵. Apoi, însemnările dispar, dovadă a înțelegerii situației. Dar nu numai proprietarii particulari căutau să eludeze legea, ci și exponenți ai statului.

Exemplul îl reprezintă existența unei note de serviciu din cadrul

40. Idem, Dosar 56/1893, f. 65.

41. Idem, Dosar 56/1893, f. 101.

42. Idem, Dosar 34/1890, f. 228.

43. Idem, Dosar 34/1890, f. 136.

44. Idem, Dosar 34/1890, f. 137.

45. Idem, Dosar 34/1890, f. 138.

Primăriei Orașului București: “Domnule Șef, în fața Cazarmei Malmaison, în curtea companiei a II sanitare, Ministerul de Război a construit din nou fără autorizație. Rog a decide de urmare”. Data este “4 XI 1900”, iar semnătura indescifrabilă. Nota prezentată este urmare a alteia, din octombrie același an, în care antreprenorul era somat a prezenta planurile comunei și a plăti taxele pentru a elibera autorizația cuvenită, deoarece în caz contrar se va autoriza oprirea lucrărilor, document semnat de către Primar. Într-o altă notă apare pe verso: “Domnule Șef, ministerul nici până astăzi nu a răspuns⁴⁶. Totuși, atâtea demersuri nu rămân fără răspuns și astfel la 20 noiembrie 1900, apare autorizația cu nr. 188, pe numele Bozzolo Pietro (probabil numele antreprenorului) din Strada Francmasonă, pentru o “construcție de zidărie masivă lucrată în tencuială cu var, cu calcan la vecini, acoperită cu metal, conform regulamentului, care urma să fie realizată în fundul curții Companiei, la peste 40 de metri de la stradă”⁴⁷.

Neștiința ori reaua voință în respectarea legilor se pare că nu era sancționată dacă se dovedea că a fost emisă până la urmă autorizația și s-au plătit taxele.

Interesant ar fi fost de văzut și profesia proprietarilor de pe stradă. Dată fiind existența Malmaisonului se poate presupune, deși nu este obligatoriu, că ar fi fost destui militari printre aceștia. De păcate, în foarte puține dintre cererile și autorizațiile de construcție emise se arată și ocupația celor care construiesc Totuși câteva dovezi nu lipsesc. Astfel este cazul sergentului major Negoescu Ilie “de profesie militar”, amintit în actele de mai sus⁴⁸. Există și un căpitan Vanghelie, proprietar la numărul 61. Acesta are și probleme serioase cu cei care-i ridică casa, în acest sens el scriind o cerere prin care arată că meșterul tocmit de el a construit rău doi pereți care au crăpat și, în urma judecății, cel vinovat trebuie să suporte costul refacerii lucrărilor. Cere autorizație (30 mai 1889), care i se și aprobă pentru această refacere a lucrării⁴⁹.

Astăzi Strada Francmasonă sau Francmasonilor nu mai există. Pe fostul traseu al acesteia se desfășoară o parte din Strada Cameliei (cea cuprinsă între piața Buzești și Strada Baldovin Pârcălab, o parte din Strada Mircea Vulcănescu (fostă Ștefan Furtună și care în urma ultimului război mondial purta numele de strada General Anghelescu) cuprinsă între Bulevardul Dinicu Golescu și Calea Plevnei și Strada C-tin Noica (între Calea Plevnei și Cheiul Dâmboviței).

46. Idem, Dosar 205/1900, f. 40.

47. Idem, f. 47

48. Idem, Dosar 28/1890, f. 193.

49. Idem, Dosar 27/1889, f. 360, 373.

SUMMARY

The Francmasona street in Bucharest is one of the places that kept changing names, so that, today, hardly anyone knows where this street was, while actually in is located at the heart of the Romanian Capital, and has a history of its own, as is being shown in the present article.